

Toplumcu Düşünce Enstitüsü Değerlendirme Notu

DN - Siyaset/17-008

1 Temmuz 2017

Hazırlayan: Cezmi DOĞANER

FAŞİZM NEDİR?

Faşizm, egemen sınıfların güdümündeki asker, polis ve sivil bürokrasinin, emekçileri, işçi, köylü ve ilerciler üzerindeki baskı rejimi demektir.

Faşizm, bir, askeri darbelerle gelen “açık faşizm”, bir de “parlemlenter faşizm” olarak ikiye ayrılabilir. Parlemlenter faşizmde partiler vardır, ancak düzen, emekçi sınıflara örgütlenme hakkı tanımaz.

Azınlaşan faşizmin kökü dışardadır. Sermayenin diktatörlüğü olan faşizm, sermaye uluslararası nitelikteyse bu “dinamik faşizmin” doğasında saklıdır. Üstelik, siyasal ilişkiler de bunu doğrulamaktadır.

Türkiye'nin yüzakı, saygın hukukcu ve bilim insanı Prof. Rona Aybay'ın 45 yıl önce Murat Sarıca ile birlikte yazdığı kitap bugünlere ışık tutuyor, günceliğini ve değerini koruyor.¹ “Gerici diktatörlüklerin amacı, içinde bulunulan ekonomik ve sosyal düzeni, zor kullanarak muhafaza etmektir. (AYBAY, s.12)

Faşizmin iktidara gelmesinin, hükümet otoritelerinin yardımı ve desteği ile olduğunu faşistler de kabul etmişlerdir, özellikle, mahkemeler ve polis örgütü, faşistlerin korkutma ve sindirme hareketlerini hoşgörü ile karşılamışlardır. (AYBAY, s.19)

1925 den başlayarak artık Mussolini'nin fiilen gerçekleşen diktatörlüğünü hukuken de gerçekleştiren bir sıra kanunlar çıkarıldı. Ama, 1848 Anayasası ve krallık rejimi görünüşte

¹ AYBAY, Rona; SARICA, Dr. Murat; FAŞİZM; İzlem Yayınevi, İstanbul, 1962.

yine yürürlükte kaldı. (AYBAY, s.23) Faşizm, devlet kavramının yüceltilmesine çok önem verir. Devletin üzerinde hiç bir şey yoktur. Böylece faşizm bütün siyasal özgürlükleri ortadan kaldırmaktadır.

Faşizm, mutluluk yerine ödevi, özgürlük yerine otorite ve disiplini, eşitlik yerine hiyerarşiyi, nicelik yerine niteliği koyuyor. (AYBAY, s.34)

Kişinin görevi, kendisini ulusal bilincin yüksekliklerine ulaştırmak ve onun içinde kendi kimliğini bütünüyle unutmaktır. Kişisel haklar, ancak devletin isterleriyle çelişmediği ölçüde söz konusu olabilir. Devletin dışında kişi söz konusu olamayacağı gibi, herhangi bir grup – siyasal partiler, sendikalar, sosyal sınıflar- da söz konusu olamaz. (AYBAY, s.35)

Faşizm, genel olarak yurtdaşlar arasındaki eşitliğe karşı olduğu gibi, kadın-erkek eşitliğine de karşıdır. Örneğin, Mussolini, kadınların üniversitelerde felsefe öğrenimi yapmalarını yasak etmiştir. (AYBAY, s.38)

Faşizm, hükümeti parlamentonun bir aracı olarak görmez. Faşistlere göre, faşist rejim hükümeti bir araç olmak durumundan “kurtarmıştır.” Yürütme organı bir yandan, parlamentonun denetimi dışında bırakılmış, öte yandan da tek bir tanrısal adamın tam egemenliği altına konulmuştur. Bu tek adam, birçok bakanlığı yürütür, ulusun yanılmaz yol göstericisi ve önderidir.” (AYBAY, s.39)

Faşizm, kişiler arasında eşitlik düşüncesine karşıdır. Faşizme göre, bir takım insanlar buyurmak, diğerleri de bu buyruklara uymak için yaratılmışlardır. (AYBAY, s.40)

Faşizme göre, parlementer sistem, dinamik bir yönetimi sağlayamaz. Dinamik bir devlet, hızlı çalışabilen, güven veren, birliği sağlayan, bilinçli ve sorumluluk duygusu olan devlettir. Bu dinamik devleti de ancak faşizm getirebilir: Faşizmin sloganı “laf yok, iş var!”dır. (AYBAY, s.40)

Faşizm parlementer rejimin temel ilkeleri olan halk egemenliği, seçim, kuvvetler ayrılığı, siyasal partiler, özgür tartışma gibi ilke ve kurumları açıkça reddetmektedir.” (AYBAY, s.42)

Faşist yönetimlerde bunun yanında elbetteki biçimsel demokrasilerde vardır. Ne var ki bu demokrasilerde karar verenler halk değildir. Halk adına karar verenler halk değildir. Halk

adına karar aldıklarını iddia edenler başkalarıdır. Halk böyle demokrasilerde, sadece seçimden seçime oyunu sandığa atar gider. Bana göre buna demokrasi denemez.

CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun Adalet Yürüyüşü'ne destek vermek için Türkiye'ye gelen Sosyalist Enternasyonal Genel Sekreteri Luis Ayala, Cumhuriyet gazetesini ziyaret ederek dayanışma mesajlarını ilettiler. Ayala, "Demokrasi açısından çok önemli bir görevi yerine getiriyorsunuz, biz de Sosyalist Enternasyonal olarak burada baskı gören herkesin sesi olmaya çalışıyoruz. Türkiye'deki durumu bütün dünya takip ediyor" dedi. ²Türkiye'de demokrasi ve özgürlükler alanının her geçen gün daha fazla daraldığını söyleyen Ayala, bu durumun sadece Avrupa'da değil tüm dünyada kaygıyla izlendiğini vurguladı.

'Biz O'na diktatör diyorduk'

Nisan ayında yapılan anayasa referandumuna da değinen Ayala, "Başkanlık ya da parlamenter sistem arasındaki bir seçim yapmak o ülkenin yurttaşlarının kendi bileceği işidir. Ne var ki, Türkiye'deki referandum demokrasiye 'evet' mi, 'hayır' mı seçimine dönüştü. Başkanlık sisteminde de demokrasi olabilir ama demokrasinin temeli olan kuvvetler ayrılığını ortadan kaldırırsanız artık orada demokrasiden bahsedilemez" diye konuştu. Şili'li olan Ayala, kendi ülkesindeki General Augusto Pinochet döneminden örnek vererek, "Bizde de kâğıt üzerinde 'başkan' olan birisi vardı ama biz ona diktatör diyorduk. Eğer sistemde denge ve kontrol mekanizmaları yoksa, sıkı bir kuvvetler ayrılığı yoksa, temel özgürlükler güvence altına alınmıyorsa orada başkanlık değil diktatörlük olur" vurgusunda bulundu.

² Cumhuriyet Gazetesi, 30.06.2017.